

Sociological Analysis of Social Factors Affecting Participatory Interaction of Members of Production Cooperatives in Lorestan Province

Hemat Rahimi: PhD Student of sociology, Islamic Azad university of Dehaghan, Isfahan, Iran. hematerahimi@yahoo.com

Asghar Mohamadi*: Assistant professor, sociology department, Islamic Azad university of Dehaghan, Isfahan, Iran. asghr.mo.de@gmail.com

Mansour Hagightian: Associate professor, sociology department, Islamic Azad university of Dehaghan, Isfahan, Iran. mansour_hagightian@yahoo.com

Abstract

Introduction: The basis of a cooperative company is based on the participation of members in the cooperative affairs office, and this partnership is affected by several factors, including social factors. In this regard, the present study was conducted to investigate the social factors affecting the participatory action of members of production cooperatives in the city of Lorestan.

Methods: This research was conducted in a survey method and an applied research objective. The statistical population of the study was composed of members of active productive cooperatives of Lorestan province in 2017 and five-hundred-ninety-one of them were selected as samples based on Cochran formula. The research instrument was a questionnaire which face validity was determined by reviewing the views of fifteen members of the studied cooperatives outside the original sample, and the validity and reliability of the content of the research tool was determined by reviewing the views of three members of the university faculty and eight experts from the cooperative sector and the content validity ratio (CVR), 0.85, Cronbach's alpha of 0.73 was obtained. Data analysis and descriptive statistics were used in descriptive and inferential statistics using SPSS and AMOS software.

Results: The results of the regression test of the research variables and the analysis of the structural equations of the research model indicate that there is a direct and significant relationship between the independent variables of research social trust, social cohesion, accountability, shared beliefs of members and dependent variables participatory action of members in production cooperatives.

Conclusions: Regarding the results of regression test and analysis of structural equations that indicate a meaningful relationship between independent variables of research and dependent variable, and the direct correlation between these variables, it can be stated, with increasing the level of each studied social factors, the level of participation of members of the production cooperatives also increases.

Keywords

Production Cooperatives

Participation

Social Trust

Social Integrity

*Corresponding Author
Study Type: Original
Received: 09 Jan 2019
Accepted: 07 Mar 2019

Please cite this article as follows:

Rahimi H, Mohamadi A, and Hagightian M. Sociological analysis of social factors affecting participatory interaction of members of production cooperatives in lorestan province. Quarterly journal of social work. 2019; 8 (1); 45-52

تحلیل جامعه‌شناختی عامل‌های اجتماعی موثر بر کنش مشارکتی اعضای تعاونی‌های تولیدی استان لرستان

همت رحیمی: دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، گرایش اقتصادی و توسعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان اصفهان، ایران. hematerahimi@yahoo.com

اصغر محمدی*: استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان اصفهان، ایران. asghar.mo.de@gmail.com

منصور حقیقتیان: دانشیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان اصفهان، ایران. mansour_hagighatian@yahoo.com

واژگان کلیدی

تعاونی‌های تولیدی

مشارکت

اعتماد اجتماعی

انسجام اجتماعی

چکیده

مقدمه: اساس یک شرکت تعاونی بر مشارکت اعضا در اداره امور تعاونی استوار است. این مشارکت متأثر از عوامل متعددی از جمله عامل‌های اجتماعی می‌باشد. در همین راستا پژوهش حاضر با هدف بررسی عامل‌های اجتماعی موثر بر کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های تولیدی در استان لرستان انجام شده است.

روش: جامعه آماری این پژوهش پیمایشی کاربردی را اعضا تعاونی‌های تولیدی فعال استان لرستان در سال ۱۳۹۶ تشکیل داده‌اند. تعداد پانصد و نود و یک نفر از آن‌ها براساس فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه بود که روایی صوری آن از طریق بررسی نظر پانزده نفر از اعضای تعاونی‌های مورد مطالعه خارج از نمونه اصلی، تعیین شد و روایی محتوای آن نیز با بررسی دیدگاه سه نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه و هشت نفر از کارشناسان خبره بخش تعاون با استفاده از نسبت اعتبار محتوا CVR هشتاد و پنج صدم و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ هفتاد و سه صدم برآورد گردید. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی در قالب نرم افزارهای SPSS و AMOS استفاده شده است.

نتایج: یافته‌های پژوهش حاصل از آزمون رگرسیون و تحلیل معادلات ساختاری مدل تحقیق حاکی از وجود رابطه مستقیم و معنی‌دار بین اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسوولیت‌پذیری، باورهای مشترک اعضا با کنش مشارکتی اعضا در تعاونی‌های تولیدی بود. **بحث و نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج آزمون رگرسیون و نیز تحلیل معادلات ساختاری حاکی از ارتباط معنادار بین اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسوولیت‌پذیری، باورهای مشترک اعضا و کنش مشارکتی اعضا و نیز وجود همبستگی مستقیم بین متغیرهای مزبور، می‌توان بیان داشت، با افزایش میزان و سطح هر کدام از عامل‌های اجتماعی مورد مطالعه میزان و سطح مشارکت اعضا تعاونی‌های تولیدی در اداره امور تعاونی نیز افزایش می‌یابد.

* نویسنده مسئول

نوع مطالعه: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۱۶

همت رحیمی، اصغر محمدی، منصور حقیقتیان. تحلیل جامعه‌شناختی عامل‌های اجتماعی موثر بر کنش مشارکتی اعضای تعاونی‌های تولیدی استان لرستان. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۳۹۷؛ ۸ (۱): ۴۵-۵۲

نحوه استناد به مقاله:

مقدمه

مشارکت، درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را بر می‌انگیزد تا برای دستیابی به هدف‌های گروهی، یکدیگر را یاری دهند و در مسولیت کار شریک شوند. از دیدگاه جامعه‌شناختی، مشارکت عبارت است از تعلق و سهم فرد در گروه و مشارکت فعالانه او در جهت به ثمر رسانیدن یک فعالیت اجتماعی. (۱) به طور کلی مشارکت نوعی کنش چند بعدی است، اما در مجموع جوهره اصلی آن تعامل، فعالیت، تاثیرگذاری و تاثیرپذیری است. درگیری در ارزش‌های گروه و همکاری گروهی در تعیین هدف‌های گروه، مظاهر عینی مشارکت را نشان می‌دهند. مشارکت به معنای ایجاد نوعی همبستگی، تعلق و تلاش دسته‌جمعی میان افراد جامعه به منظور نیل به یک نظام عادلانه اجتماعی است. از آنجا که تعاون و همکاری از اصول اولیه زندگی اجتماعی است و از گذشته دور به عنوان یک ارزش مطرح بوده است، بدین لحاظ مشارکت در تعاونی‌ها از مسایل مهم اکثر جوامع در راستای تحقق برنامه‌های توسعه و پیشرفت مطرح می‌باشد. (۲)

بخش تعاون، با رویکرد اقتصادی-اجتماعی، تنها بخش اقتصادی است که با تاکید بر ارزش‌های انسانی و تشریک مساعی، رو به سوی اقتصادی مردمی دارد (۳) و یکی از مناسبترین ساز و کارهای مشارکت نظام‌مند مردمی در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی است که اشتغال و معیشت پایدار را برای اقشار آسیب‌پذیر و کم درآمد ایجاد می‌کند. (۴) به عبارتی دیگر مشارکت اعضا در تعاونی‌ها به مفهوم دخالت دموکراتیک اعضا در برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌هاست، به طوری که مشارکت اعضا در تصمیم‌گیری‌ها و تدوین برنامه‌های توسعه تعاونی که متأثر از عوامل متعددی از جمله عوامل اجتماعی است، می‌تواند یکی از مهمترین عوامل تاثیرگذار در دستیابی به اهداف و تحقق برنامه‌های از پیش تعیین شده برای شرکت‌های تعاونی باشد. که غفلت از آن می‌تواند کل بخش تعاون به خصوص تعاونی‌های مورد مطالعه را با مشکل مواجه سازد. با عنایت به ماهیت نظام تعاونی که مبتنی بر حضور و مشارکت اعضا است، بررسی جامعه‌شناختی عامل‌های اجتماعی موثر بر کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های تولیدی، موضوعی مهم و قابل تامل می‌باشد.

رابطه احساس تعلق اجتماعی و گسترش ارتباطات در سطح جامعه، در نظریه وفاق اجتماعی دورکیم به بهترین وجه نمود یافته است. او معتقد است، هر جا همبستگی اجتماعی نیرومند باشد، عامل نیرومندی در نزدیک کردن افراد به هم خواهد بود. (۵) وی معتقد است که صفت عام و تعمیم یافته وفاق اجتماعی، شرایط مساعدتری را برای، تعاون اجتماعی و مشارکت سیاسی و اجتماعی فراهم می‌کند که خود می‌تواند به امر توسعه اجتماعی کمک کند. (۶) کلمن در نظریه سرمایه‌ی اجتماعی عنوان می‌کند، سرمایه اجتماعی دارای دو جز اساسی به نام پیوند و اعتماد است که می‌تواند شامل منابع و امکانات اجتماعی باشد. (۷) منظور از پیوند، ارتباطات و بستگی‌های فرد با افراد، گروه‌ها و درگیری در شبکه‌های مختلف اجتماعی است، اعتماد نیز نشان دهنده اطمینان به هنجارهای کنش در روابط اجتماعی است. (۸) میلر نیز، دو نوع کنش فردی و اجتماعی را مطرح نموده و مسولیت‌پذیری و اخلاق مسولیت را لازمه کنش جمعی می‌داند. به نظر میلر، عامل وابستگی افراد به یکدیگر و درگیری آن‌ها در امور گوناگون جامعه، عامل مسولیت‌پذیری اجتماعی می‌باشد. (۹) همچنین، ایزن فیش باین در نظریه کنش موجه بیان می‌کند که اکثر رفتارها به این دلیل انجام می‌شود که مردم به نتایج اعمال خود فکر می‌کنند و برای حصول به پاره‌ای نتایج و پرهیز از برخی دیگر دست به انتخاب منطقی می‌زنند. نظریه آنان از دو عنصر اصلی تشکیل شده است. بخش شخصی و بخش اجتماعی که ترکیب آن‌ها پیش‌بینی کننده یک قصد رفتاری است. (۱۰)

نتایج مطالعات احسانی و همکاران ۲۰۱۳، شریف زاده ۲۰۱۳، انصاری و همکاران ۲۰۱۶، جلودار ملانیا و همکاران ۲۰۱۷، لادل ۱۹۹۴، اینترنام ۲۰۰۷، مسی مینگو ۲۰۱۴ بیانگر وجود رابطه مستقیم بین مشارکت اعضا در تعاونی‌های تولیدی و عامل‌های اجتماعی می‌باشد. (۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶ و ۱۷) همچنین مطالعات اسلامی و همکاران ۲۰۱۳، باختر ۲۰۱۶، اسکریمزور و همکاران ۲۰۰۶، تایو عبدولهی و همکاران ۲۰۱۱، کیا آو لیانگ ۲۰۱۵ نشان داد، ابعاد سرمایه اجتماعی از جمله عامل‌های اجتماعی موثر بر مشارکت اعضا و موفقیت تعاونی‌های تولیدی می‌باشد. نتایج پیشینه تحقیق گویای وجود رابطه و همبستگی بین عامل‌های اجتماعی و کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های تولیدی است. (۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۲۲)

با توجه به بررسی‌های انجام شده و شواهد موجود به نظر می‌رسد، عامل‌های اجتماعی از جمله اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسولیت‌پذیری و باورهای مشترک اعضا می‌تواند میزان کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های تولیدی را تحت تاثیر قرار دهد. براین اساس هدف اصلی این پژوهش شناخت رابطه بین عامل‌های اجتماعی و کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های

تولیدی در استان لرستان بود.

روش

جامعه آماری این پژوهش پیمایشی و از نظر هدف کاربردی را اعضا تعاونی‌های تولیدی، ۱۱۴۷ شرکت تعاونی با ۱۰۶۸۸ عضو با گرایش‌های کشاورزی، صنعت، معدن و فرش دست‌بافت استان لرستان، تشکیل داده است. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران پانصد و نود و یک نفر برآورد گردید. و از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده گردید. واحد تحلیل در بخش کمی «فرد» می‌باشد. تحلیل داده‌ها در دو بخش توصیفی و استنباطی و با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی به کمک نرم افزارهای SPSS و AMOS انجام گرفت. در انجام پژوهش ملاحظات اخلاق در پژوهش از قبیل محرمانه نگه داشتن اطلاعات، رعایت شرایط و زمان کاری پاسخگویان و اطمینان از رضایت کامل آنان مورد نظر قرار گرفت.

معیارهای ورود و خروج

معیارهای ورود: عضویت در تعاونی‌های تولیدی استان لرستان، تمایل به قرار گرفتن در مطالعه، پاسخگویی کامل به سوالات پرسشنامه و قرار داشتن در سامانه الکترونیکی شرکت‌های تعاونی.

معیارهای خروج: لغو عضویت، حذف نام عضو از سامانه شرکت‌های تعاونی، عدم رضایت از همکاری و پاسخگویی ناقص به سوالات پرسشنامه.

ابزار پژوهش: ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق پرسشنامه بود که در طراحی آن علاوه بر توجه و دقت لازم در به‌کارگیری ابعاد و شاخص‌های متغیرهای تحقیق در تنظیم سوالات پرسشنامه، مطالعات انصاری ۲۰۱۶ جلودار ملانیا و همکاران ۲۰۱۷ مسیم ینگو ۲۰۱۴ میرزایی و همکاران ۲۰۱۶ و شریف‌زادگان ۲۰۱۳ مورد استفاده قرار گرفت. لذا پرسشنامه اولیه در دو بخش: سوالات جمعیت‌شناختی و متغیرهای تحقیق در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تدوین گردید. بررسی روایی صورتی پرسشنامه در یک پانل تخصصی توسط پانزده نفر از اعضای تعاونی‌های مورد مطالعه خارج از نمونه اصلی با هدف تعیین میزان عدم تناسب، سطح دشواری سوالات و ابهام در معانی کلمات انجام گرفت و نظرات اصلاحی آن‌ها در حد تغییرات جزئی اعمال شد. برای تعیین اعتبار محتوا پرسشنامه، نسبت اعتبار محتوا CVR مورد استفاده قرار گرفت، که برای این منظور، پرسشنامه در اختیار سه عضو هیئت علمی گروه جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد دهقان اصفهان و هشت کارشناس خبره بخش تعاون شامل سه کارشناس تعاونی‌های کشاورزی، سه کارشناس تعاونی‌های صنعت، یک کارشناس تعاونی‌های معدن و یک کارشناس تعاونی‌های صنایع دستی اداره کل تعاون لرستان قرار گرفت که نظرات خود را در قالب گزینه‌های اساسی است، اساسی نیست ولی مفید است و اساسی نیست ارایه نمایند. پاسخ‌ها بر اساس فرمول CVR محاسبه و با جدول تصمیم‌گیری لاواشی ۱۹۷۵ انطباق داده شد. میانگین مقدار CVR محاسبه شده برای گویه‌های متغیرهای اعتماد اجتماعی هشتاد و هفت صدم، انسجام اجتماعی هفتاد و نه صدم، مسولیت‌پذیری نود و دو صدم، باورهای مشترک هشتاد و پنج صدم و کنش مشارکتی اعضا هشتاد و سه صدم محاسبه گردید و میانگین CVR کل پرسشنامه برابر هشتاد و پنج صدم برآورد گردید که از مقدار پنجاه و شش صدم جدول لاواشی بالاتر است، بنابراین هیچیک از سوالات قابل حذف شناخته نشد. به‌منظور سنجش پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که در یک نمونه سی نفری خارج از نمونه اصلی انجام گرفت. میزان ضرایب آلفای کرونباخ برای متغیرهای مستقل هفتاد و سه صدم: اعتماد اجتماعی هفتاد و یک صدم، متغیر مسولیت‌پذیری هفتاد و دو صدم، متغیر انسجام درونی هفتاد و شش صدم و باورهای مشترک هفتاد و شش صدم و برای متغیر وابسته: کنش مشارکتی هفتاد و چهار صدم به‌دست آمد.

یافته‌ها

مطابق داده‌های جدول شماره دو نتایج آزمون پیرسون بیانگر عدم وجود رابطه معنی‌دار میان متغیرهای جنسیت و وضعیت تاهل اعضا با کنش مشارکتی می‌باشد. به‌عبارت دیگر طبق داده‌های میدانی این پژوهش، بین جنسیت و وضعیت تاهل

جدول (۱) مشخصات دمو گرافی نمونه مورد مطالعه

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۲۰۹
	مرد	۳۷۷
تاهل	مجرد	۸۱
	متاهل	۵۱۰
تحصیلات	دیپلم و متوسطه	۴۱۱
	فوق دیپلم و لیسانس	۱۶۳
	فوق لیسانس و بالاتر	۱۷
سابقه عضویت	۵ سال و کمتر	۱۶۲
	۶ تا ۱۰ سال	۳۴۶
	۱۱ تا ۱۵ سال	۸۳
سن	۲۱ تا ۳۰ سال	۱۹۸
	۳۱ تا ۴۰ سال	۱۹۵
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۶۴
	۵۱ تا ۶۰ سال	۳۴
گرایش تعاونی	کشاورزی	۲۵۴
	صنعتی	۲۰۴
	معدنی	۴۹
	فرش دست بافت	۸۴

جدول (۳) نتایج آزمون رگرسیون بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته کنش مشارکتی اعضا

شرح	ضریب رگرسیون	سطح معنی داری	تعداد نمونه	عرض از مبدا	شدت همبستگی
متغیر اعتماد اجتماعی	۰/۵۰۷	۰/۰۰۰	۵۹۱	۱۱/۵	٪۷۵/۸
متغیر مسئولیت پذیری	۰/۲۸۰	۰/۰۰۰	۵۹۱	۲۰/۲	٪۶۷/۸
متغیر انسجام اجتماعی	۰/۲۸۷	۰/۰۰۰	۵۹۱	۲۱/۴	٪۶۴/۴
متغیر باورهای مشترک	۰/۲۶۵	۰/۰۰۰	۵۹۱	۱۷/۵	٪۵۷

جدول (۵) نسبت های بحرانی متغیرهای تحقیق

متغیر	P	C.R	S.E	ESTIMATE
اعتماد اجتماعی	۰۰۰	۴/۰۸۳	۰/۴۵۸	۱/۸۷۲
مسئولیت پذیری	۰/۰۱۱	۲/۵۳۱	۰/۱۸۵	۰/۴۶۸
انسجام اجتماعی	۰/۰۳۶	۲/۰۱	۰/۱۹۷	۰/۳۹۷
باور های مشترک	۰۰۰	۷/۸۱۴	۰/۰۹۵	۰/۷۴۵

اعضا با مشارکت آن ها در اداره امور تعاونی رابطه ای ملاحظه نگردید، حال آن که ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که سایر متغیرهای دموگرافیک تحقیق که در جدول

جدول (۲) ضریب همبستگی متغیرهای دموگرافیک با کنش مشارکتی اعضا تعاونی های تولیدی

متغیر	کنش مشارکتی	متغیر	کنش مشارکتی
میزان	ضریب همبستگی پیرسون	سن	ضریب همبستگی پیرسون
تحصیلات	سطح معنی داری (Sig.)	اعضا	سطح معنی داری (Sig.)
گرایش تعاونی	ضریب همبستگی پیرسون	جنسیت	ضریب همبستگی پیرسون
سابقه عضویت	ضریب همبستگی پیرسون	وضعیت	ضریب همبستگی پیرسون
	سطح معنی داری (Sig.)	تاهل	سطح معنی داری (Sig.)

جدول (۴) داده های شاخص های کلی برازش مدل تدوین شده تحقیق و مدل استاندارد

نوع شاخص	شاخص	معادل فارسی شاخص	مدل تحقیق	مدل استاندارد
مطلق	NPAR	پارامترهای آزاد برای مدل تدوین شده	۴۹	۳۷
	CMIN	کای اسکور غیر معنادار	۸۶۷/۶۱۷	۸۶۷/۳۰۹
	DF	درجه آزادی	۶۵۴	۶۶۶
	p	سطح معنی داری	۰	۰
نسبی	RMSEA	شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقی مانده	۰/۰۷	۰/۱۴۳
	CMIN/DF	نسبت کای اسکور به درجه آزادی	۱/۴۸	۳/۰۲
تطبیقی	TLI	شاخص برازش توکر-لویس	۰/۹۰۸	۰
	CFI	شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۰۱	۰
مقتصد	PNFI	شاخص برازش مقتصد	۰/۶۱۵	۰
	PCFI	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	۰/۷۸۴	۰

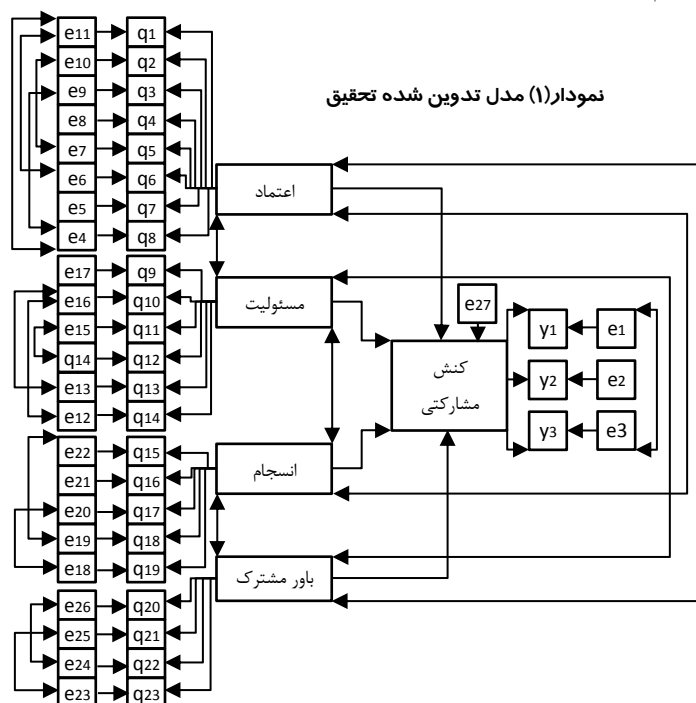
شماره دو بیان گردیده است با کنش مشارکتی اعضا دارای ارتباط و همبستگی می باشند.

با توجه به اینکه شرط استفاده از آزمون های پارامتریک نرمال بودن داده های پژوهشی است، بدین منظور آزمون گلو موگروف اسمیرنوف برای تک تک متغیرها به عمل آمد و سطح معنی داری داده ها در آزمون مزبور بیشتر از پنج صدم به دست آمد، لذا نسبت به نرمال بودن داده های تحقیق اطمینان حاصل گردید.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسئولیت پذیری و باورهای مشترک اعضا و متغیر وابسته کنش مشارکتی اعضا تعاونی های تولیدی که از نوع فاصله ای و نرمال می باشند، از آزمون رگرسیون استفاده گردید که نتایج حاصل از آزمون فوق در جدول شماره سه آمده است. همان طوری که در جدول شماره سه ملاحظه می شود، تاثیر متغیرهای مستقل، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسئولیت پذیری و باورهای مشترک اعضا بر کنش مشارکتی اعضا تعاونی های مورد مطالعه به عنوان متغیر وابسته در سطح اطمینان نود و نه درصد $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ مثبت و معنی دار است، همچنین شدت همبستگی هر کدام از متغیرهای مستقل با متغیر وابسته که در جدول شماره دو آمده

است، بیانگر وجود رابطه‌ای مستقیم و مثبت و نسبتاً قوی بین متغیرهای مستقل و وابسته است، بدین معنی که با افزایش میزان هر کدام از متغیرهای اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسولیت‌پذیری و باورهای مشترک اعضا، میزان کنش مشارکتی اعضا نیز افزایش پیدا می‌کند.

معادلات ساختاری تحقیق: در این بخش از تحقیق، تاثیر متغیرهای اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسولیت‌پذیری و باورهای مشترک اعضا بر میزان کنش مشارکت اعضا تعاونی‌های تولیدی، از طریق نرم افزار AMOS با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفته است. بدین منظور، ابتدا مدل تحلیل عامل و تحلیل مسیر برای متغیرها و ابعاد آن‌ها از طریق نرم افزار AMOS انجام گرفت. پس از طراحی مدل اولیه، مدل ساختاری اصلاح شده تحقیق بشکل ذیل ترسیم گردید.

برازش و نیکویی مدل: بر اساس داده‌های جدول شماره چهار کای اسکوئر غیر معنادار CMIN برابر ۸۶۶۷/۶۱۷ مدل مفروض که نزدیک کای اسکوئر مدل استاندارد است و سطح معناداری $P=0.000$ نتیجه‌ای مطلوب را به نمایش می‌گذارد، اما در این میان نقش درجه آزادی نیز از اهمیت برخوردار است. هرچه درجه آزادی مدل از درجه آزادی یک مدل اشباع شده که برابر با صفر است و به درجه آزادی یک مدل استقلال نزدیک شود، باید تلقی مطلوب‌تری از مدل داشت.

تعداد پارامترهای آزاد برای مدل تدوین شده NPAR که مقدار آن چهل و نه است نشان می‌دهد که در تدوین مدل به راحتی به هزینه کردن درجات آزادی پرداخته نشده و این وضعیت قابل قبول است. نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی CMIN/DF برای قضاوت در مورد مدل

تدوین شده و حمایت داده‌ها از آن، شاخص مناسب‌تری است. برای این شاخص مقادیر یک تا پنج مناسب و مقادیر نزدیک به دو تا سه بسیار خوب تفسیر می‌شود. (۲۳) در جدول شماره چهار مقدار کای اسکوئر نسبی ۱/۴۸ است که از مقبولیت مدل حکایت دارد. شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده RMSEA نشان می‌دهد که آیا مدل تدوین شده را می‌توان قابل قبول دانست یا خیر، این شاخص به عنوان یکی از شاخص‌های برازش خوانده می‌شود، مقدار آن بین یک تا صفر تغییر می‌کند و هرچه مقدار به دست آمده کوچکتر باشد، مدل تدوین شده قابل قبول‌تر تلقی می‌شود. (۲۴) مطابق داده‌های جدول شماره چهار مقدار هفت صدم برای مدل تدوین شده حاکی از قابل قبول بودن مدل است. شاخص‌های تطبیقی نیز به منظور بررسی قابل قبول بودن مدل بر مبنای مقایسه آن با مدل استقلال تدوین شده است. این شاخص‌ها مقادیری بین صفر تا یک را به خود می‌گیرند مقادیر بالای نود صدم در اغلب منابع به مقادیر قابل قبول تفسیر شده است. (۲۵) در جدول شماره چهار شاخص برازش توکر لویس TLI برابر با نه صد و هشت هزارم و شاخص برازش تطبیقی CFI برابر نهصد و یک هزارم است و از آنجایی که مقادیر آن‌ها بیش از نود صدم است، لذا بر اساس این شاخص‌ها این مدل قابل قبول تلقی می‌شود.

علاوه بر شاخص‌های فوق، بررسی شاخص‌های مقتصد نیز برای مقبولیت مدل ضروری است، برای شاخص برازش هنجار شده مقتصد PNFI و شاخص برازش تطبیقی مقتصد PCFI مقادیر پنجاه صدم و بالاتر قابل قبول تلقی می‌شود. (۲۴) در جدول شماره چهار مقدار شاخص برازش هنجار شده ششصد و پانزده هزارم و مقدار شاخص برازش تطبیقی مقتصد هفتصد و هشتاد و چهار هزارم می‌باشد که هر دو پارامتر مقادیر قابل قبولی را نشان می‌دهند. لذا مطابق شاخص‌های

کلی برازش مدل که شاخص‌های اصلی آن در جدول شماره چهار آمده است، می‌توان بیان داشت که مدل تدوین شده تحقیق قابل قبول می‌باشد. همچنین بررسی مقدار نسبت بحرانی C.R مدل معادلات ساختاری تحقیق طبق اطلاعات جدول شماره پنج

برای هر کدام از متغیرها در سطح معنی‌داری کوچکتر از پنج صدم، از میزان یک و نود و شش صدم بیشتر است. این مقادیر به معنای وجود تفاوت معنادار ضریب تاثیر محاسبه شده با صفر است، به عبارت دیگر کلیه بارهای عاملی دارای تفاوت معنی‌دار با مقدار صفر هستند، لذا این موضوع نشان دهنده وجود رابطه معنی‌دار میان متغیرهای اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسوولیت‌پذیری و باورهای مشترک اعضا با کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های تولیدی می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش وجود رابطه میان متغیرهای سابقه عضویت، تحصیلات، سن اعضا و گرایش تعاونی با کنش مشارکتی اعضا را نشان داد، در حالیکه بین جنسیت، وضعیت تاهل اعضا و میزان مشارکت آن‌ها در اداره امور تعاونی رابطه معناداری مشاهده نشد. همچنین، یافته‌های پژوهش ناشی از آزمون‌های پیرسون، رگرسیون و معادلات ساختاری حاکی از وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین متغیرهای اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسوولیت‌پذیری و باورهای مشترک اعضا با کنش مشارکتی اعضا تعاونی‌های تولیدی در استان لرستان می‌باشد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش احسانی ۲۰۱۳، شریف‌زاده ۲۰۱۳، انصاری ۲۰۱۶، جلودار ملانی ۲۰۱۷، لادل ۱۹۹۴، اینترنام ۲۰۰۷، مسیمینگو ۲۰۱۴، اسلامی ۲۰۱۳، میرزایی ۲۰۱۶، تایو عبدولهی ۲۰۱۱ و کیا آو لیانگ ۲۰۱۵ همسو می‌باشد، زیرا که در تحقیقات مزبور بر وجود رابطه بین عوامل اجتماعی نظیر اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مسوولیت‌پذیری و باورهای مشترک و مشارکت اعضا در اداره امور تعاونی‌های تولیدی تاکید شده است. نتایج این تحقیقات بیانگر این است که وجود اعتماد اجتماعی بالا در میان اعضا تعاونی‌های تولیدی، میزان مشارکت آن‌ها را در امور تعاونی افزایش می‌دهد، همچنین در تحقیقات مزبور تاکید شده است، چنانچه اعضا تعاونی‌های تولیدی از انسجام بالایی برخوردار باشند، مشارکت آن‌ها نیز در اداره امور تعاونی‌ها ارتقا می‌یابد. مطابق نتایج پژوهش‌های فوق به‌ویژه پژوهش‌های انصاری ۲۰۱۶، جلودار ملانی ۲۰۱۷ و مسیمینگو ۲۰۱۴ چنانچه اعضا از باورهای مشترکی نسبت به تعاونی برخوردار باشند، حضور و مشارکت آن‌ها در اداره تعاونی نیز افزایش خواهد یافت. در پژوهش‌های اخیر، بالاخص پژوهش‌های باختر ۲۰۱۶ و اسکریمزور ۲۰۰۶ وجود رابطه معنی‌دار بین مسوولیت‌پذیری اعضا با مشارکت آن‌ها در اداره امور تعاونی تایید شده است. بررسی ارتباط یافته‌های پژوهش با نظریه‌های اجتماعی مورد استفاده نشان می‌دهد که متغیر اعتماد اجتماعی با نظریه سرمایه اجتماعی کلمن هم راستاست، زیرا از دیدگاه کلمن، اعتماد جز اساسی سرمایه اجتماعی است که نشان دهنده اطمینان به هنجارهای کنش در روابط اجتماعی است و مولفه‌های سرمایه اجتماعی با فراهم آوردن زمینه‌های کنش اجتماعی فرد، موجب تسهیل مشارکت اجتماعی وی می‌شوند. متغیر اجتماعی انسجام اجتماعی در این پژوهش با نظریه وفاق اجتماعی دورکیم همسوست، به‌خاطر اینکه دورکیم معتقد است، هر جا همبستگی اجتماعی نیرومند باشد، عامل نیرومندی در نزدیک کردن افراد به هم خواهد بود که نتایج این پژوهش نیز بیانگر ارتباط مثبت و معنی‌دار انسجام اجتماعی با کنش مشارکتی اعضا بود. یافته‌های حاصل از آزمون‌های متغیر مسوولیت‌پذیری بیانگر هم راستا بودن آن با نظریه کنش اجتماعی میلر است، به نظر میلر، مسوولیت‌پذیری لازمه کنش جمعی است و عامل وابستگی افراد به یکدیگر و درگیری آن‌ها در امور گوناگون جامعه، عامل مسوولیت‌پذیری اجتماعی می‌باشد، که نتایج بررسی متغیر مسوولیت‌پذیری تحقیق نیز نشان داد که بین مسوولیت‌پذیری و کنش مشارکتی اعضا ارتباط مستقیم وجود دارد. بررسی متغیر باورهای مشترک اعضا نیز نشان می‌داد که با نظریه کنش موجه ایزن و فیش باین هم‌پوشانی دارد، زیرا نظریه کنش موجه بیان می‌دارد که اکثر رفتارها به این دلیل انجام می‌شود که مردم به نتایج اعمال خود فکر می‌کنند و برای حصول پاره‌ای نتایج و پرهیز از برخی دیگر دست به انتخاب منطقی می‌زنند. در مجموع می‌توان گفت در بعد تجربی نتایج رگرسیونی و معادلات ساختاری حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته می‌باشد.

محدودیت‌ها: پراکندگی جامعه آماری، دور از دسترس بودن بسیاری از افراد مورد مطالعه به‌ویژه اعضای تعاونی‌های کشاورزی، مراجعه حضوری بیش از یک بار به تعدادی از نمونه‌های مورد مطالعه، کمبود منابع علمی دست اول از جمله

محدودیت‌های اساسی این پژوهش بودند.

پیشنهادهای: با توجه به نتایج، پیشنهاد می‌گردد مسئولین و مدیران تعاونی‌های مورد مطالعه، موارد پیش رو را رعایت و پیگیری کنند: ۱- انجام اقدامات اعتمادساز برای اعضا تعاونی‌ها از سطح بین فردی به سطح درون گروهی و تعمیم یافته در تعاونی‌ها. ۲- زمینه‌سازی لازم در راستای ارتقا مسوولیت‌پذیری اعضا از طریق سازوکارهای حمایتی، تشویقی و مدیریتی مطابق آیین نامه‌های اجرایی بخش تعاونی کشور. ۳- فراهم سازی زمینه مشارکت همه اعضا در ابعاد مالی، مدیریتی در راستای تحکیم

انسجام درونی تعاونی از طریق حضور آنها در مجامع عمومی-فوق العاده و جلسات و تصمیم‌گیری‌های تعاونی. ۴- برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب و فعالیت‌های فرهنگی در راستای ارتقا باورهای مشترک اعضا و شفاف‌سازی سازوکارهای تعاونی و رعایت قوانین و مقررات بخش تعاونی و همچنین عمل به اصول تعاون و مقررات بخش تعاون.

منابع

References:

- 1-Nozari. Reading Habermas, an introduction to the thoughts and theories of Jorgen Habermas, Tehran: publication of Ney;2011. [Persian]
- 2- Ebrahimi A. Strategies for promoting participation of members in trade unions and cooperatives, Tehran: publications of the ministry of cooperatives;2014. [Persian]
- 3- Feyzabadi H. Investigating and analyzing the characteristics of the country's top cooperatives, Taavon magazine;2009, 20 (204), 129-147. [Persian]
- 4- Sha'ban A. Principle of agricultural extension and training in agricultural economics, Payam Noor publications;2009. [Persian]
- 5-Ghaffari. G , Niazi M. Participation sociology. Tehran: Nazdik publication;2008. [Persian]
- 6-Chelpay M. Social analysis in action space, Tehran, Ney publication ;2006 . [Persian]
- 7- Sharepour M .The erosion of social capital and its consequences, Journal of sociology, first year, no. 2, academic publishing;2011. [Persian]
- 8- Athary Z , Ali B. Agricultural perception analysis of Kermanshah county from cooperatives, Iranian journal of agricultural economics and development research, No:41 , 2010; pp: 576-565. [Persian]
- 9- Miller D . Guidance for social surveys and surveys, translation by Houshang Nayebi, Tehran, publication of Ney;2011. [Persian]
- 10-Alavi A . Investigating the pattern of citizen participation in city affairs, Tehran, municipality publications ;2001. [Persian]
- 11- Ehsani N and et al . Factors affecting the participation of agricultural cooperatives in Ilam province, volume 23, number 10;2012. [Persian]
- 12- Sharifzadeh A and et al. Investigating the factors affecting members' participation in rural cooperative management, master's thesis, faculty of agriculture, Gorgan university ;2014. [Persian]
- 13- Ansari H and et al. A survey on the social factors affecting the participation of members of cooperative producers in Tehran province, quarterly journal of cooperatives and agriculture, Vol. 5, No. 3 ;2016. [Persian]
- 14- Jelodar Molaniya S . A Study on the factors affecting the level of women's participation in Golestan provincial cooperatives, quarterly journal of socio-cultural development studies, Vol. 5, No. 2;1016. [Persian]
- 15-Ladele A. A Olown, . Socio-economic impact of agricultural co-operative organisations:empirical evidence from Nigeria. Journal of rural development and administration Vol. 27, 1-15 ;1998
- 16-Entrnam, P. Reactions of Spanish cooperatives to globalization: Ideal discourse types. Journal of rural cooperation, 2007 ,32(11), 11-41
- 17- Msimango B. & O. I. Oladele. Factors influencing farmers' participation in agricultural cooperatives in Ngaka Modiri Molema. Journal of humanecology. Vol. 44,20013, p:113-119
- 18- Islam, B and et al . The impact of social capital on the effectiveness of productive cooperatives, Quarterly Journal on Social Welfare, Vol. 3, No. 11,2012
- 19-Mirzaei M and et al. Organizational determinants of farmers participation in production cooperatives. Journal of rural research and planning, Year 4, No. 1,2016
- 20-Scrimgeour F, McDermott A, Saunders C , Shadbolt N, & Sheath, G. New Zealand grbusiness success: an approach to exploring the role of strategy, structure and conduct on firm performance. Paper resented at to New Zealand agricultural and reaource economics society, August 2006 conference 25-27
- 21- Abdulahi T, Olabisi B. The Performance of Agricultural Cooperative Societies under the National Programme on Food Security in Enugu State, Nigeria , Review of Public Administration & Management Vo. 1 No. 2;2011
- 22- Kia aoe, L. Social capital, participation of members and operations, journal of international management of food and food industries of China, volume 18, Issue 1;2015
- 23-Shomakher R, and Lomex R. Structural equation modeling, translation by Vahid Ghasemi, Jamehshenasan publication;2004. [Persian]
- 24-Ghasemi V .Structural equation modeling in social researches using AMOS graphics, Theran, Jamehshenasan publication ;2013. [Persian]
- 25-Abarashi A, Hosini Y. Structural equation modeling, Thran, Jamehshenasan publication ;2003. [Persian]